

man aan de over-
gen ons ook wel
et ik daarbij niet
op de Roomsche
zou me zelfs niet
ler daaraan in de
en nog even ver-
ler van Rome we-
vraar maakt ge-
sche kerken zake-
p mogen ook wij

tarisch, omdat m-
isch geloof. Eigen-
redeneering. Al-
rk en politiek eigen-
ben we herhaalde-
den laatste tijd
n woorden, die op
in thuis behou-
r de kerk; maar
geloof seculair
getuigenis, dat
loof de eenige kerk
de kerk tegenover
waar. En daarin
we mogen de ge-
Als God in den
dat wie het zóó
Woord Gods, het
en dat het daar-
zegd, dan mogen
zaamheid zulk een
de waarheid, die
eft, bovenal. Het is
on, dat is veel-
enis overziet, die
meer dan eens de
nen denke slechts
het omgekeerde is

an zeker niet ge-
of de onwrikbaar-
daring willen op-
de kerk haar in-
berken en dat ze
bare leven daarbij
uit den weg tracht
ar en/of duiden
elke veroudering
baarheid van een
en door on-
de belijdenis der
van Gods Woord
ig buiten overge-
rdeelen niet over-
af. En wel hierom,
t vrijgelaten heeft
nleven, de open-
le daarvoor pleit
schappij te hand-
de Schrift. Ja,
L. Wie mensche-
Schrift stelt, die
g waarde achten
lks nimmer flou-
nen, staat begrip-
ten haar voltrekt
r zijn. Het gaat er
omt, maar wat er
ag, wat er buiten
heeft zeker juist
ingevermogen. De
reeds tweeduizend
dat wijst niet be-
ouding aan oude
aldus: „God heeft
vormen gegeven,
en tijd, onder elk

heeft de kerk het
kt, dat de over-
ge zeggenschap of
en hebben in de
Daar word de kerk
jdens den oorlog
n gunstig onthaal
n oorlog de schuld
naar meer trouwe
ze daardoor de
gehoord, ja mis-
men. Ik wil niet
erk gefaald heeft,
i tot vrede op-
ig, hoe, wanneer,
Deed ze het wel-
an daardoor den

en niet zeggen op
kverstand inzake
k niet vrijuit. We
voren te brengen-
zien, wat de kerk
lisschen zal den
haar eigen plicht
reede menschelijk

ntellectu'w'eekde-
gen ze me neer“
len zin (uit eigen
reftust) is bovem-
ds Hogenbirk in
:
en, dat hij kon
ben“, en hij had
urde zoo lang-

De vrome menschen kwamen hem minder bezoeken
dan in het begin, en op Zondag zag je niemand.
Hij kon het hun ook niet kwalijk nemen, in zoo'n
gezin.

Dat kon de dominee beter verstaan dan zijn vori-
gen zielemeester; daarom zat hij minder verlegen met
een recept.

„Hoor es, Teun“, zei hij, „nu moet je toch oppassen,
dat je de zaken niet al te donker bekijkt, want al
denk je, dat je er 's Zondags niet bij bent, toch ben
je er wel wezenlijk bij.“

Teun dacht, dat de dominee hem met de formule
„De Heere is niet aan tijd en plaats gebonden“, be-
doekten zou, maar de dominee hield niet van for-
mules bij ziekenbezoek.

Hij vertelde van Petrus in de gevangenis.

„Je weet toch wel, Teun, dat toen Petrus door
Herodes in de gevangenis geworpen was, door de
gemeente een gedurig gebed voor hem tot God ge-
daan werd. De geloovigen lieten hem niet los, maar
brachten hem gezamenlijk voor Gods aangezicht, vurig
smekende, dat het God mocht behagen om hem te
sterken en te verlossen. En toen heeft God een engel
gezonden om zijn banden los te maken en de deuren
te openen. Kijk, Teun, zoo doet nu de gemeente niet
jeen ook. We laten je niet los, maar dragen je in het
gemeenschappelijk gebed 's Zondags naar den troon
der genade. We geven je de beste plaats in ons mid-
den. En nu moet je altijd maar denken: Ik ben
er ook bij. We zeggen: „Heere, zie, dien Gij lieft, is
krank“.

Den volgende Zondag vroeg Teun, toen het legen
lienen hep: „Vrouw, hoe laat is het?“

„Hou je maar kalm hoor, het zal wel later worden“,
luidde haar antwoord.

Maar even later sloeg de klok.

„Nou leggen ze me neer“, dacht hij, en hij ver-
roorde zich niet. Het was, alsof hij de handen voelde.
Hij hoorde de gemeente bidden en zag den Heere
lafteren.

Dat was de eerste goeie Zondag, dien hij had.

„De wandelstokkenclub“ (zie enkele weken geleden)
begrijpt het vermoedelijk weer niet.

De heer Hermans ook niet, die onlangs in de Eerste
Kamer bewees, niets te begrijpen van de christelijke
taal van een christelijken burgemeester eener christe-
lijke bevolking en alsoo het beste bewijs leverde voor
de noodzakelijkheid van benoeming van christelijke bur-
gemeesters over christenmenschen.

Het Calvinisme gekenschetst uit de... Herv. kerk.

„De Bazuin“ (roomsch) schrijft:

Het Calvinisme had en heeft positieve beginselen,
want zonder deze kan geen organisme bestaan; maar
't was veel sterker anti-Roomsch dan christe-
lijk en het positieve werd en wordt bij Rome terugge-
vonden, schooner, rijker ontwikkeld.

Het Calvinisme kon in 't begin slagen, omdat het
nieuw was en omdat zijn voortgang door wereldlijke
macht in de hand werd gewerkt en ook, omdat 't wel
eenige bevreemding aan 't verstand schonk.

Maar in den modernen tijd lijkt dat praktisch cal-
vinisme een zeer kwijnend bestaan: daar heeft mr. Fa-
hins niet op gewezen.

Waar bijv. onze Nederl. Herv. Kerk ten prooi is
aan den zwaartsen innerlijken strijd, waar jaarlijksch
roofoven die kerk verlaten, omdat de enkele Zondags-
preek 't geloovig gemoed niet voldoende kan, daar helpt
geen gebreuk over de sterkte van de calvinistische
structuur.

Wij komen hier nu nog maar niet terug op Calvin's
renzigheid, ja op zijn soms grove godslasterlijke
taal, een taal, die vreemd is aan alle eeuwen, vanaf
de komst van Jezus Christus tot de 16e eeuw toe.
Zeker d'r zijn goddank beste aanhangers van Calvin,
die de strengste beginselen van den meester maar
liever niet doorvoeren in hun leven, wel beseffend,
dat Calvin bij al z'n geleerdheid toch ook niet vol-
maakt in Jezus' leer was.

Wij eerbiedigen den vromen calvinist, maar zijn
steelsel geven we weinig crediet voor onzen en den
toekomstigen tijd!

Geen enkele bewaring hier heeft een bewijs.

En dat men de Herv. Kerk als illustratie er bij haalt,
bewijst, dat de schrijver van zijn onderwerp volstrekt
niets verstaat.

Ik kan even goed „het wezen van het Roomsche
Katholicisme“ willen afleiden, laat ons zeggen, uit de
hoge of uit de maatschappij tot nut, en wat daar
vender volgt.

Dr. K. Dijk over een „grievende uitlating“ van prof. dr. H. Visscher.

Dr. K. Dijk zegt in het kerkblad van de Geref. kerken
van 's Gravenhage:

Om die reden begeeren wij ook een vrije Kerk,
die noch door zilveren koorden, noch door andere
banden aan de Overheid is gebonden.

En tegelijk een vrije Overheid, die niet gebogen
gaat onder de suprematie van de Kerk.

Deze dingen zeg ik met bijzondere nadruk, omdat
dit gereformeerde, antirevolutionaire be-
ginsel in gevaar is. Wanneer het verslag in de
bladen juist is, heeft niemand minder dan Prof. Dr.
Dr. H. Visscher de gedachte van de vrije Kerk
als neo-calvinistisch bestreden, en weer een nau-
waren hand tusschen Staat en Kerk gepredikt. Is dit
wel zuiver antirevolutionair? In art. 3 van Ons Pro-
gram wordt uitgesproken: „Ook op staatkundig ter-
rein belijdt zij de eeuwige beginselen van Gods Woord;
zoo evenwel, dat het Staatsgezag noch rechtstreeks,
noch door de uitspraak van eenige kerk, maar alleen
in de conscientie der overheidspersonen, aan de
ordinantiën Gods gebonden zij. En in art. 20: Zij

verklaart, dat noch voor het rijk in Europa, noch voor
de Indië, door de overheid een staatskerk, van wat
vorm of naam ook, mag worden in stand gehouden
of ingevoerd: dat het den staat niet toekomt zich
met de inwendige aangelegenheden der kerkgenoot-
schappen in te laten; en dat, ter bevordering van
een meer dan dugsennaamde scheiding tusschen Staat
en Kerk, de verplichting, uit art. 168 der grondwet
voor de Overheid voortvloeiende, na uitbetaling aan
de rechthebbenden van het rechtens verschuldigde,
dient te worden opgeheven“. Zoo spreekt het Pro-
gram van Beginselen. Wij hebben altijd in de over-
tuiging verkeerd, dat het beginsel van de vrije kerk
door en door gereformeerd was. Maar Prof. Vis-
scher noemt het neo-calvinistisch. En hij heeft
er bij gevoegd, dat daarom de doeleantie vrucht was
van kerkelijke politiek. De Afscheiding kan nog in
zijn oogen genade vinden, hoewel hij alleen voor haar
vroomheid waardeering heeft, maar de Doleantie...

Het is wel vriendelijk.

En dat vlak voor de verkiezingen!

Wat zouden onze Hervormde broeders zeggen, wan-
neer op een politieke vergadering (want de samen-
komst, waarin prof. Visscher dit zeide, droeg
een politiek karakter), een kerkelijk gereformeerde
ging toornen tegen ellende in de Hervormde kerk
of critiek uitoefende op de Christelijk-Gereformeerde
formatie?

Het zou onverstandig en pijnlijk wezen.

Zoo is de uitlating van prof. Visscher voor ons
grievend.

Maar onze gereformeerde menschen stemmen altijd
trouw, en van hen is de partij onwrikbaar zeker.

Mogen wij Prof. Visscher herinneren aan het-
geen hij eenmaal uitsprak in zijn beoordeeling van
het advies inzake het gravamen tegen art. 30?

Die woorden zijn:

„Ondanks alle pogingen blijft het tot op dit moment
waar, dat de oude Nederlandsche Gereformeerde Ker-
ken nog niet gereformeerd zijn. Ja, dat juist, dank
zij de verschillende pogingen tot reformatie, de ver-
warring eer toe dan afnam. Wij zeggen dit niet om
daarmede een oordeel uit te spreken over de
actie van 1834 of die van 1888, maar constateeren
eenvoudig het feit.“ (Grijpt als 't rijpt, blz. 13.)

Darwin, Marx en „het booze oog“.

„Het booze oog“ is een ook uit de literatuur (Selma
Lagerlöf b.v.) bekend motief in het bijgeloof. Wie dat
bedenkt, proeft den goeden zin in onderstaande pas-
sage van een artikel, getiteld „Naar Delphi“, geteekend
C. van L. B., en voorkomende in „De Stroom“:

De trein voert ons Noordwaarts door Attica, daar-
na door Boeotie. Ik kan mijn oogen niet afhouden
van het landschap en heb maar half oor voor de
verhalen van een, als gewoonlijk, praatgrage Griek.
Ik wilde, dat ik u dat Grieksche voorjaarslandschap
kon laten zien. Het is een voortdurend wisselende
combinatie van heel flits voorjaarsgroen en fel pa-
paverrood. Is het door de varigheid der papavers,
dat de grassen en kruiden mij hier zoo teer van
kleur lijken, of is het de bleekheid van het groen,
dat de papavers zoo rood doet vlammen? Nu eens
is het veld een opschietend koren met enkele roode
stippen, dan een onbebouwd stuk land met groote
plekken rood en enkele groene vegen ertusschen.
Even denk ik aan onze tulpenvelden, en zie in ge-
dachten de fleurige, veel-kleurige lappendeken achter
het duinenbleed. Hier zijn het geen kleurige syme-
trische lappen, het zijn flarden met scheuren en
gaten, alles in teergroen en papaverrood.

Onderwijl is de praatgrage Griek bij aan een
Europeesche te toonen, welk een verlichte opvat-
tingen hij heeft. Ik moet vooral niet denken, dat hij
den onzin, die hem de kerk leert, geloofd, Darwin en
Marx, dat is 't ware. Evolutie! Tot mijn groote in-
wendige pret blijkt, als ik het gesprek breng op „het
booze oog“, dat Marx en Darwin hem tegen dit bij-
geloof niet weten te beschermen. Hij doet me de
meest ontstellende verhalen „uit eigen ervaring“, waar
duidelijk uit blijkt, dat zelfs levenloze voorwerpen
onder invloed van die betoveringen kunnen komen.
Hebt ge „het booze oog“ — wat u zonder het te
weten of te willen kan overkomen — dan kunt ge
door uw blik alleen een anders porcelainen vaas
doen breken. Om dergelijke overtuigingen onder een
historisch-materialistisch pantser bedekt te vinden
moet men in Griekenland komen!

De belachelijkheid van den waan der ongeloovige
wetenschap, die meende, het geloof te kunnen over-
winnen, blijkt, negatief gesproken, ook, en ten deele,
hiervuit, dat de „wetenschap“ de karikaturen van het
geloof niet kan overwinnen.

De zaak der bijbelvertaling.

De J. Schoonhoven schrijft in „Delfshavensche Kerk-
bode“:

Voor ons, predikanten, is het ook van zoo groot
belang. Er zijn teksten, waarover ge preeken wilt, maar
hij bestudeering van den grondtext, komt gij tot de
ontdekking, dat er eigenlijk iets anders staat, dan ge
leest in den Statenbijbel. En dan één van tweeën. Ge
moet dien text loslaten en er niet over preeken. Of
ge doet het wel. Maar moet dan niet veel omhaal
van geleerdheid de menachen vertellen, dat er niet
staat, wat ze in hun bijbel lezen. Wanneer gij dat
doet, vindt ge in den regel niet veel verzet. Men ge-
looft u, omdat men u vertrouwt. Maar zou ons Gere-
formeerde volk dan een dominee meer vertrouwen
schenken dan een synode, zoo deze, voorgelicht door
bekwame theologen, aan dat volk een nieuwe bijbel-
vertaling aanbodt, natuurlijk zoo nauw mogelijk aan-
sluitend bij en behoudend waar 't maar eenigszins
kan de Statenvertaling?

Er zijn heerlijke teksten, wier prediking de gemeente
ongemeen kon stichten, wanneer maar de vertaling

in overeenstemming was gebracht met wat er volgens
gegevens, na de Statenvertaling verkregen, eigenlijk
staat.

Zoo bestudeerde ik dezer dagen 2 Cor. 1:20, het
overbekende „Want zoovele beloften Gods als er zijn,
die zijn in Hem ja en zijn in Hem amen, Gode tot
heerlijkheid door ons“. Ik kwam toen tot de ont-
dekking, dat in den aangenomen text door de Staten-
vertalers gebruikt, eenige woorden weggevallen waren,
die er op grond van nauwkeurig bestudeerde hand-
schriften ook terdege in hoorden en gen woordje
door een ander vervangen moest worden en dat dus
de vertaling deze moest zijn: „Want zoovele beloften
Gods als er zijn, die zijn in Hem ja, daarom is ook
door Hem het amen, Gode tot heerlijkheid door ons“.

Voor de prediking van dezen text geeft dit een aan-
merkelijk verschil. Bij de oude vertaling zijn „ja“ en
„amen“ twee woorden voor dezelfde gedachte, bij
de nieuwe is ja (zie het „daarom“) de oorzaak
van amen. Ja is dan de voorwerpelijk in Christus ge-
geven zekerheid der beloften, en amen de onder-
werpelijke, de geloofszekerheid van de geloovigen,
die zij aan Christus danken. Op het ja van de be-
loften Gods in Christus gegeven, zegt de gemeente
door Hem Amen, Gode tot heerlijkheid door ons.
God krijgt dan zijn eer als de Vervuller zijner be-
loften in Christus van Christus en Zijn zaligmakend
werk zelf en door Hem ook van het volk, dat Hij
zaligmaakt. Ieder gevoelt dat dit veel rijker gedachte
is, dan wanneer alleen sprake was van de objek-
tieve zekerheid in Christus, zooals de Statenver-
taling doet vermoeden door beide het ja en amen
in Christus te stellen. Deze rijke gedachte, dat het
ja in Christus, in zijn verschijning en verzoenings-
werk, is en het amen in de gemeente, in haar geloof
en geloofsbelijdenis door Christus haar ontlokt.

„Waar te wenschen, dat op de volgende Synode
de zaak van een nieuwe bijbelvertaling een goed
stuk vooruit gebracht kon worden, en zoo spoedig
de tijd mocht aanbreken, dat niet langer het gebruik
van nieuwe vertalingen een partikulier privilege van
theologische professoren, van schrijvers van com-
mentaren en van preekende dominees is, maar het
voorrecht van de mondig gemeente van Christus
bij haar dagelijksche bijbellesing en bijbelgebruik.“

K. S.

BOEKBESPREKING.

Dr. B. Wielenga, „Het Huis Gods“.

Kampen — J. H. Kok, 1929.

Met bijzonderen dank mogen we dit geschrift van
dr. Wielenga ontvangen. De tijden zijn boos, zegt menig-
een; maar onder hen die het zeggen, zijn er zeer
velen, die de tijden nog boosser maken, omdat ze met
hun ideeën en idealen en beginselen het terrein van het
concrete verlaten. Met name de scheiding tusschen de
kerk als onzichtbaar en als zichtbaar doet groote schade.
De onderscheiding wordt straks een scherpe scheiding.
tenslotte „zet“ men „vijandschap“ tusschen de kerk
als huis Gods en haar uitwendige verschijning als een
„huis van deze wereld“. Men wil alleen lid zijn van
een kerk, die niet op papier geschreven staat of schrijft.
En nu komt dr. Wielenga aan gereformeerde belijders
zeggen dat hun kerk, ook als instituut hier beneden
(niet VAN beneden!) een werk Gods is; hij laat de
historie spreken en doet ze zien als werk Gods, dat
praktisch in te lossen obligaties bij tientallen, straks
zonder getal, op onze werk- en wisselstaf legt. Dit
boek is alleen mogelijk, op een standpunt dat met
de vlegelperiode van sommige Karl Barth-verreiders
grondig leert afrekenen. Tegenover de propaganda van
hen, die wat God geheiligd heeft, profaan maken, is
dit boek een zeer krachtig en noodig medicijn. Ik geef
onzen kerkoraden de uitroeping ervan bij de openbare
geloofsbelijdenis (want daartoe is het geschreven) met
aandrang in overweging.

K. S.

Dr. A. Kuyper Jr., „Het Beeld Gods“.

Amsterdam — N.Y. Dagblad en Drukkerij
„De Standaan“, Amsterdam 1929.

In dit uitgebreide werk, dat in opzet en wijze van
behandeling de door wijlen dr. A. Kuyper ingevoerde
methode van de hoofdartikelen van „De Heraut“ ge-
trouwd blijft, behandelt dr. A. Kuyper Jr. de moeilijke
kwesie van het beeld Gods. De kracht van de hoofdarti-
kelen van „De Heraut“ is altijd geweest, dat op ver-
staansbare wijze de dogmatische vragen voor ons volk
behandeld zijn, zóó, dat men een inzicht kreeg in
den samenhang van een dogmatische constructie. On-
gelooflijk is de invloed die daardoor ten goede op
ons volksleven is geoefend. Ook dit boek zet met
eere het werk dat door dr. Kuyper Sr. in „De Heraut“
begonnen werd voort. Het boek behoort door zijn
helderheid en rust, Populair, zonder evenwel de diepte
der bespreking te schaden, behandelt de schrijver zijn
vraagstuk. Natuurlijk komen ook verschillende kwesties
ter sprake, die aan den omtrek van dit bepaalde vraag-
stuk staan; maar ik acht dit geen nadeel, doch een
voordeel, omdat zoo voor ieder tastbaar gemaakt wordt
dat het dogma in elk ding van leer en leven ingrijpt.
Het abstract lijkende wordt zoo concreet gemaakt. En
onze tijd heeft daar wel zeer sterk behoefte aan, juist,
omdat hij de kunst doorgaans niet verstaat. Zeer hart-
lijk aanbevolen.

K. S.

CORRESPONDENTIE.

Correspondentie. J. C. K. (ta C. J. H.) te A.:
Vriendelijk dank voor toezending. Voor de rest houd ik
me ten eerste aanbevolen. Bij voorbaat ook daarvoor
dank.

K. S.